

KONTROLLUTVALGENE I SKJÅK, LOM, VÅGÅ, SEL, DOVRE OG LESJA KOMMUNE

Oppfølging av rapport etter eierskapskontroll av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS

Kontrollutvalgssekretariatets forslag til vedtak:

1. Kontrollutvalget tar tilbakemeldingen om oppfølging av eierskapskontrollen av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS til orientering.
2. Kontrollutvalget oversender oppfølgingen til kommunestyret med følgende

INNSTILLING

Kommunestyret merker seg at det er igangsatt prosesser for å følge opp de anbefalingene som ble gitt i eierskapskontrollen av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS, og tar saken til orientering.

Kommunestyret ber om at kontrollutvalget får en oppdatert orientering fra kommunens eierrepresentant, særlig om arbeidet med felles eierskapsmelding for NGR og oppnevning av valgkomité, i tråd med kommunestyrets vedtak. Det bes om at den oppdaterte orienteringen gis innen utgangen av 2026.

Kari Louise Hovland
Sekretariatsleder

Tonje Hesthagen
Rådgiver

Vedlegg:

- Se vedlegg i sak «Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapporten Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS»

Innledende avklaring

Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet KO er bedt om å være settesekretariat, da ansatt i sekretariatet for kontrollutvalgene i Nord-Gudbrandsdal (SKNG) fortsatt vurderes som inhabil i saken.

Bakgrunn

Kommunestyrene i Skjåk, Lom, Vågå, Sel, Dovre og Lesja kommuner behandlet rapport etter eierskapskontroll i Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS i møter høsten 2024¹. Rapporten var oversendt fra de seks respektive kontrollutvalgene som sammen hadde bestilt eierskapskontrollen for eierkommunene til NGR. Kommunestyrene vedtok som innstilt fra kontrollutvalgene²:

1. *Kommunestyret tar rapporten «Eierskapskontroll - Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS» til orientering.*
2. *Kommunestyret merker seg konklusjoner og anbefalinger fra revisjonen knyttet til kommunalt eierskap generelt og eierskapet i Nord-Gudbrandsdal Renovasjon IKS spesielt. Basert på dette forventer kommunestyret at kommunedirektøren i samarbeid med aktuelle eierrepresentanter sørger for følgende:*
 - *Kommunen bør generelt:*
 - *Klart uttrykke formålet med eierskapet i selskaper der kommunen er eier/medeier.*
 - *Sikre at kommunestyret jevnlig reviderer styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskaper hvor kommunen er eier.*
 - *Kommunen bør i forhold til Nord-Gudbrandsdal Renovasjon IKS bidra til at:*
 - *eierkommunene i samarbeid utarbeider en felles eierskapsmelding for selskapet*
 - *det settes ned en valgkomité som kan vie oppmerksomhet til valg av gode kandidater og en riktig sammensetning av styret*
 - *selskapet sender ut innkalling til møter i representantskapet iht. kravene i IKS-loven § 8, dvs. med fire ukers varsel og med vedlagt sakliste.*
 - *det vurderes å lage skriftlige rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter for medlemmer av representantskap og styre.*
3. *Kommunestyret ber kommunedirektøren, i dialog med aktuelle eierrepresentanter, om å gi kontrollutvalget en skriftlig tilbakemelding på hvordan anbefalingene er fulgt opp innen den 31.03.2025. Dette følges opp med en muntlig orientering i kontrollutvalgets møte når oppfølging av eierskapskontrollen legges fram.*

Sekretariatet har mottatt saksprotokoller fra styret og representantskapet i Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS (NGR), samt et internt notat om styrets oppfølging av anbefalingene gitt i rapportene om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. I tillegg har kommunedirektørene i de seks eierkommunene levert skriftlige tilbakemeldinger på oppfølgingen. Disse dokumentene er vedlagt saken «Oppfølging av forvaltningsrevisjon av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS», og legges ikke ved på nytt til denne saken.

I møtet stiller daglig leder i NGR, styreleder samt leder og nestleder fra representantskapet. De vil gi en supplerende muntlig orientering om hvordan anbefalingene etter eierskapskontrollen er fulgt opp. Kontrollutvalgene vil da få mulighet til å stille spørsmål.

¹ Lesja 24.10.2024 (sak 49/24), Lom 21.10.2024 (sak 76/24), Skjåk 31.10.2024 (sak 53/24), Vågå 28.11.2024 (sak 81/24), Sel 16.12.2024 (94/24), Dovre 16.12.2024 (sak 66/24)

² Kommunestyrene i Skjåk og Sel vedtok som innstilt fra sine kontrollutvalg følgende formulering til punkt 2, kulepunkt 2, underpunkt 4: «Det lages skriftlige rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter for medlemmer av representantskap og styre.»

Fakta

Formålet med eierskapskontrollen var å undersøke om kommunene utøver eierskapet i Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS i tråd med

1. kommunestyrenes vedtak,
2. kommunenes eierskapsmeldinger,
3. etablerte prinsipper for god eierstyring, og
4. lov om interkommunale selskaper

Revisjonen gjennomgikk og vurderte dokumenter som omhandlet relevante kommunestyrevedtak, herunder eierskapsmeldinger og vedtak knyttet til NGR. De så også på selskapsavtalen for NGR og øvrige dokumenter fra selskapet; planer og strategidokumenter, referater fra eiermøter og styremøter. Alle ordførerne i de seks eierkommunene ble intervjuet i forbindelse med prosjektet.

Det vises til rapport etter eierskapskontrollen for fullstendig gjennomgang av undersøkelsen (tilgjengelig på SKNGs nettsider). I dette saksframlegget gjengis kun revisjonens funn og konklusjoner per problemstilling:

1. Har kommunen fulgt opp relevante vedtak i kommunestyret angående kommunens eierskap i NGR?

- Ingen av kommunene har gjort slike vedtak i perioden 2020 – 2023.
- Selskapsavtalen ble revidert i 2024. Den ble vedtatt i alle de seks kommunestyrene i perioden mai - juni 2024.

2. Utøver kommunen eierskapet i NGR i henhold til kommunens eierskapsmelding?

- Kommunene har etter revisjonens oppfatning i begrenset grad uttrykt forventninger og krav til NGR i sine eierskapsmeldinger.
- Forventninger som er stilt i to av kommunenes eierskapsmeldinger (Sel og Skjåk) om fullt organisatorisk skille mellom skjermet og konkurranseutsatt virksomhet i NGR, er ikke oppfylt.

3. Følger kommunen anerkjente prinsipper for god eierstyring i eierskapsutøvelsen i NGR?

Revisjonen har vurdert praksis opp mot anbefalingene i KS sine «Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll». Konklusjoner gjengis for hver av underproblemstillingene.

Har kommunene uttrykt sitt formål med eierskapet i NGR?

- Vågå og Lesja har kortfattet uttrykt formålet med eierskapet. De øvrige kommunene har ikke sagt noe om formålet med eierskapet i NGR i sine eierskapsmeldinger.
- Kommunene har ikke laget felles eierskapsmelding for NGR, slik KS anbefaler.

Har kommunene sett til at NGR har opprettet et skille mellom næringsavfall- og husholdningsavfallsdelen av selskapet?

- NGR har ikke opprettet et fullt organisatorisk og regnskapsmessig skille mellom næringsavfall- og husholdningsavfallsdelen av selskapet.
- Selskapet anses imidlertid å oppfylle kravet til adskilt regnskap for selvkostdelen av selskapet stilt i selvkost- og avfallsregelverket.

Har kommunestyret gjennomgått styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av NGR?

- Ingen av kommunene har på eget initiativ foretatt en slik gjennomgang i perioden 2020 – 2023.

- Etter initiativ fra NGR ble selskapsavtalen ble revidert i 2024. Den ble vedtatt i alle de seks kommunestyrene i perioden mai - juni 2024.

Holdes det jevnlig eiermøter i NGR?

- I den undersøkte perioden er det avholdt årlige eiermøter i NGR, med unntak av i 2021 pga. Korona-epidemien.

Oppnevner kommunen sentrale folkevalgte som representanter i representantskapet i NGR?

- Dette er oppfylt ved at ordførerne i eierkommunene utgjør representantskapet i NGR.

Har NGR vedtektsfestet valgkomité for valg til styret i selskapet?

- Det framgår av selskapsavtalen at representantskapet velger styremedlemmer og vara-medlemmer etter innstilling fra valgkomitéen.
- Valgkomitéen består av alle medlemmene i representantskapet, noe som kan være utfordrende mht. å reelt fungere som en valgkomité.

Bidrar kommunen til god sammensetning og kompetanse i styret i NGR?

- Verken ordførere eller kommunedirektører fra eierkommunene sitter eller har sittet i styret i NGR, og denne delen av anbefalingen er dermed oppfylt.
- Det er vanskelig å bedømme den konkrete sammensetningen av styret. Noen forhold har imidlertid vanskeliggjort arbeidet med å sette sammen et godt styre, slik KS og instruksen til valgkomitéen foreskriver. Dette gjelder særlig ordningen som har eksistert fram til nå, der eierkommunene gjennom nominering av styremedlemmer i praksis har valgt styret.

Har kravet om balansert kjønnsrepresentasjon i styret i NGR blitt ivaretatt?

- Kravet om balansert kjønnsrepresentasjon har blitt ivaretatt i perioden 2020 – juni 2024.

Har styret i NGR etablert rutiner for vurdering og håndtering av habilitet?

- NGR har ikke skriftlige retningslinjer om håndtering av styremedlemmers habilitet ved behandling av saker i styret. KS' anbefaling på dette området sier ikke eksplisitt at det bør etableres skriftlige retningslinjer om dette, men skriftlige retningslinjer kan gjøre det enklere å vite hvordan styremedlemmene skal håndtere slike situasjoner.

Har kommunen foretatt eller bidratt til en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv i NGR?

- Med unntak av Dovre har kommunene tatt inn en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv i sine eierskapsmeldinger.

4. Legger kommunen til grunn lov om interkommunale selskaper i eierskapsutøvelsen i NGR?

Revisjonen har undersøkt etterlevelsen av fire bestemmelser i IKS-loven i separate underproblemstillinger. Konklusjoner gjengis for hver av disse

Har eierne utformet en selskapsavtale i råd med IKS-loven § 4?

- Selskapsavtalen ivaretar minimumskravene i IKS-loven ved at det bl.a angir formål, hovedkontor, antall medlemmer av styre/representantskap, samt deltakernes innskuddsplikt og eierandel.

Utøver representantskapet sin myndighet i henhold til IKS-loven § 7?

- Representantskapet behandler de saker det er forpliktet til etter IKS-loven.
- Kommunene utøver sin eierstyring gjennom representantskapet. Revisjonen har ikke funnet eksempler på at kommunene har søkt å påvirke selskapet via andre kanaler.

Følges reglene i IKS-loven når det gjelder innkalling og møter i representantskapet i IKS-loven § 8?

- Saker til møter i representantskapet er ikke blitt sendt ut minst fire uker på forhånd, slik IKS-loven foreskriver.
- For sen utsending av saker kan svekke eierstyringen ved at representantskapets medlemmer får for lite tid til politisk forankring i egne kommuner.

Er styret valgt og sammensatt i henhold til IKS-loven § 10?

- Kravene i IKS-loven og anbefalingene til KS er sammenfallende med hensyn til kjønns-representasjon i styret. Kravene har blitt ivaretatt i perioden 2020 – juni 2024.

Basert på konklusjonene over, hadde revisjonen følgende anbefaling til eierkommunene:

«Kommunen bør

- *klart uttrykke formålet med eierskapet i selskaper der kommunen er eier/medeier.*
- *sikre at kommunestyret jevnlig reviderer styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskaper hvor kommunen er eier.*

Kommunen bør bidra til at

- *eierkommunene i samarbeid utarbeider en felles eierskapsmelding for NGR.*
- *det settes ned en valgkomité som kan vie oppmerksomhet til valg av gode kandidater og en riktig sammensetning av styret.*
- *selskapet sender ut innkalling til møter i representantskapet iht. kravene i IKS-loven § 8, dvs. med fire ukers varsel og med vedlagt saksliste.*
- *det vurderes å lage skriftlige rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter for medlemmer av representantskap og styre.»*

Disse anbefalingene sa kommunestyrene i de seks eierkommunene seg enig i, ref. vedtakene som ble gjort høsten 2024 når rapporten etter eierskapskontrollen ble behandlet.

Representantskapet i NGR hadde eierskapskontrollen til behandling i sitt møte 15. november 2024 (sak 8/24):

"Representantskapet ber om at styret følger opp anbefalinger gitt i Rapport 13 Forvaltningsrevisjon Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS. Representantskapet ber også om at anbefaling gitt i Rapport 12 Eierskapskontroll Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS angående innkalling til møter i representantskapet blir tatt til etterretning. Kravene i IKS-lovens §8 stiller krav om fire ukers varsel og med vedlagt saksliste."

Administrasjonen i NGR og styret i selskapet har gitt tilbakemelding i et notat som ble sendt kommunene 17. mars 2025 om at de følger opp følgende punkter i anbefalingene etter eierskapskontrollen:

- *selskapet sender ut innkalling til møter i representantskapet iht. kravene i IKS-loven § 8, dvs. med fire ukers varsel og med vedlagt saksliste.*
- *det vurderes å lage skriftlige rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter for medlemmer av representantskap og styre.»*

Det opplyses i notatet at daglig leder vil følge opp frister for innkalling til representantskapsmøter i samarbeid med representantskapets leder, i tråd med regelverket. Habilitet håndteres i henhold til gjeldende lovverk, og styret vurderer at skriftlige rutiner vil være en gjentakelse av lovens bestemmelser.

De øvrige anbefalingene etter eierskapskontrollen vurderer NGRs styre at det er naturlig at eierkommunene følger opp. Kommunedirektørene i alle seks eierkommuner har sendt inn tilbakemelding. Her kommer det frem variasjon i praksis og grad av oppfølging.

Sammenstilling nedenfor viser en kortfattet oppsummering av tilbakemeldinger fra kommunedirektørene³ knyttet til disse fire gjestående anbefalingene etter eierskapskontrollen. Fullstendige tilbakemeldinger ligger vedlagt saken om oppfølging av forvaltningsrevisjon av NGR.

	Klart uttrykke formål med eierskapet	Jevnlig revisjon av styringsdok. og avtaler	Felles eierskaps-melding for NGR	Valgkomité for styresammensetning
Skjåk	Ikke gjennomført konkrete tiltak per i dag.	Ikke gjennomført konkrete tiltak per i dag.	Ikke gjennomført konkrete tiltak per i dag.	Ikke gjennomført konkrete tiltak per i dag.
Lom	Formålet vil gå fram av eierskapsmelding.	Ved behov.	Ikke hensiktsmessig, men samordning mulig.	Ønsker å videreføre dagens praksis med at kommunestyret velger styrekandidater. Oppfordrer valgkomiteen til å være tydelig på hvilken kompetanse styret trenger.
Vågå	Fremgår av eierskapsmelding	Eierskapsmelding behandles årlig, andre dokumenter ved behov.	Ikke hensiktsmessig, men samordning mulig.	Vil anbefale at valgkomite står fritt i sitt valg. Revidert selskapsavtale gir mulighet for mer fleksibel ordning.
Sel	Kommunestyret vil kunne oppdatere og vedta formåla med eierskapet ved neste behandling av eierskapsmelding.	Eierskapsmelding behandles to ganger årlig.	Ikke hensiktsmessig, men samordning mulig.	Ikke problem med å finne egne kandidater. Viktig med forankring i kommunestyret. Revidert selskapsavtale gir mulighet for mer fleksibel ordning.
Dovre	Skal følges opp i eierskapsmelding	Skal følges opp fortløpende.	Påbegynt felles forslag til eierskapsmelding som blir lagt frem til politisk behandling.	Ønsker å videreføre dagens praksis med at kommunestyret velger styrekandidater.
Lesja	Følges opp i selskapets valgte organ i løpet av 2025.	Følges opp i selskapets valgte organ i løpet av 2025.	Følges opp i selskapets valgte organ i løpet av 2025.	Følges opp i selskapets valgte organ i løpet av 2025.

Kontrollutvalgene har i møtet mulighet til å stille spørsmål knyttet til oppfølgingen til representantene fra selskapet, styret og representantskapet.

Vurderinger

Tilbakemelding fra styret og representantskapet i NGR, samt kommunedirektørene i de seks eierkommunene, viser at det er noe ulik tilnærming til de anbefalte forbedringene rundt kommunalt eierskap generelt og utøvelse av eierskapet i Nord-Gudbrandsdal Renovasjon IKS spesielt.

³ Tilbakemelding fra Sel kommune er fra kommunedirektør og ordfører

Alle kommunene har eierskapsmeldinger, men graden av tydelighet rundt formål varierer. Det er også ulik praksis på hvor ofte eierskapsmeldingene behandles. Skjåk og Lesja har gitt tilbakemelding om at det ikke er gjennomført konkrete tiltak per i dag.

Tilbakemeldingene fra både styret og representantskapet i NGR, samt kommunedirektørene i eierkommunene, viser at det er iverksatt enkelte tiltak for å følge opp anbefalingene etter eierskapskontrollen. Samtidig fremgår det at oppfølgingen varierer mellom kommunene, både i omfang og tempo.

Det er positivt at NGR har forpliktet seg til å følge opp kravene i IKS-loven § 8 om innkalling til representantskapsmøter, og at habilitetsspørsmål håndteres i tråd med gjeldende lovverk. Dette bidrar til å styrke formelle sider ved eierstyringen.

Kommunedirektørenes tilbakemeldinger viser at noen kommuner fortsatt har arbeid igjen med å tydelig formulere formålet med eierskapet i eierskapsmeldingen. I tillegg må styringsdokumenter og avtaler revideres jevnlig – ikke bare når det oppstår et behov.

Dovre opplyser at de er i gang med et utkast til en felles eierskapsmelding. Flere andre kommuner uttrykker imidlertid skepsis til en felles eierskapsmelding, men åpner for samordning. Sekretariatet vil påpeke at kommunestyret gjennom sitt vedtak har bedt om at eierkommunene i samarbeid utarbeider en felles eierskapsmelding for selskapet. Kontrollutvalgene bør derfor vurdere hvordan tilbakemeldingen skal anses som oppfølging av anbefalingen eller ikke.

Flere har gitt uttrykk for at de ønsker å beholde dagens praksis for valgkomité. Samtidig er det et ønske om mer fleksibilitet og bedre vurdering av kompetanse. Den reviderte selskapsavtalen skal legge til rette for dette. Representanter fra eierorganene som deltar i møtet kan muligens utdype dette nærmere.

Kontrollutvalget må ut fra den skriftlige tilbakemeldingen som er gitt sammen med orienteringen som blir gitt i møte, vurdere om det er behov for ytterligere oppfølging. Det kan blant annet være aktuelt å be om ytterligere orienteringer, særlig i kommuner hvor det ikke er rapportert konkrete tiltak.

Det kan også bes om orienteringer i løpet av 2026, for å sikre at anbefalingene ikke blir stående som intensjoner uten realisering.

Konklusjon

Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget tar tilbakemeldingen til orientering og oversender oppfølgingen til kommunestyret, og ber om at kontrollutvalget får en ny orientering fra kommunens eierrepresentant om hvordan arbeidet med anbefalingene følges opp videre.